

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies tertius et quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Prologus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72907](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72907)

VITA ALTERA,

Auctore S. Bonaventura.

Ex editione Sedulii, collata cum editione
Suriiana, Romana, Waddingiana et co-
dice nostro Ms.

PROLOGUS.

Sanctus do-
ctor eximiam
sanctitatem et
officium
Francisci,

Apparuit gratia Dei Salvatoris nostri diebus istis
novissimis in Servo suo Francisco, omnibus vere
humilibus et sanctæ paupertatis amicis; qui super-
adfluentem in eo Dei misericordiam venerantes,
ipsius erudiuntur exemplo, impietatem et sæcularia
desideria funditus abnegare, Christo conformiter
vivere, et ad beatam spem desiderio indefesso
sistere. In ipsum namque, ut vere pauperulum et
contritum, tanta Deus excelsus benignitatis con-
descensione respexit, quod non solum de mundialis
conversationis pulvere suscitavit egenum, verum
etiam Evangelicæ perfectionis professorem, ducem
atque præconem effectum, in lucem dedit creden-
tium, ut testimonium perhibendo de lumine, viam
lucis et pacis ad corda fidelium Domino præpara-
ret. Hic etenim, quasi stella matutina in medio
nebulæ, claris vitæ micans et doctrinæ fulgoribus,
sedentes in tenebris et umbra mortis irradiatione
præfulgida direxit in lucem; et, tanquam arcus
refulgens inter nebulas gloriæ, signum in se Do-
minici fœderis repræsentans, pacem et salutem
euangelizavit hominibus, existens et ipse angelus
veræ pacis. Secundum imitatoriam quoque simili-
tudinem Præcursoris *a* destinatus a Deo, ut viam
parans in deserto altissimæ *b* paupertatis, tam
exemplo quam verbo, poenitentiam prædicaret;
primum supernæ gratiæ præventus donis, dehinc
virtutis invictæ adauctus meritis, prophetali quo-
que repletus spiritu, nec non et angelico *c* depu-
tatus officio, incendioque Seraphico totus ignitus,
et ut vir hierarchicus curru igneo sursum vectus,
sicut ex ipsius vitæ decursu luculenter apparet;
rationabiliter comprobatur venisse in spiritu et
virtute Eliæ.

quem in Apo-
calypsi desi-
gnatum ait,
suspirans,

d

C

Sur, qui

e

f
exponit, cur
audeat, de-
beatque ejus
vitam scribe-
re,

g

Ms. conta-
lisset

2 Ideoque alterius amici sponsi, apostoli et
Euangelistæ Joannis, vaticinatione veridica sub
similitudine angeli ascendentes ab ortu solis, si-
gnumque Dei vivi habentis, astruitur non immerito
designatus. Sub apertione namque sexti sigilli;
« Vidi (ait Joannes in Apocalypsi *d*) alterum ange-
lum ascendentem ab ortu solis, habentem signum
» Dei vivi. » Hunc Dei nuncium amabilem Christo,
imitabilem nobis, et admirabilem mundo, Servum
Dei fuisse Franciscum, indubitabili fide colligimus,
si culmen in eo eximie sanctitatis advertimus,
qua inter homines vivens, imitator fuit puritatis
angelicæ; qua * et positus est perfectis Christi se-
ctatoribus in exemplum. Ad quod quidem fideliter
sentendum et pie, non solum inducit officium,
quod habuit vocandi ad fletum et planctum, calvi-
tium et cingulum sacci, signandique *Thau* super
frontes virorum gementium et dolentium *e* signo
poenitentialis crucis, et habitus cruci conformis:
verum etiam irrefragabili veritatis testificatione
confirmat signaculum similitudinis Dei viventis,
Christi videlicet crucifixi, quod in corpore ipsius
fuit impressum, non per naturæ virtutem, vel in-
genium artis, sed potius per admirandam potentiam
spiritus Dei vivi *f*.

3 Ad hujus tam venerabilis Viri vitam, omni
imitatione dignissimam, describendam indignum
et insufficientem me sentiens, id nullatenus atten-
tassem, nisi me fratrum fervens incitasset affectus,
generalis quoque capituli concursus induxisset in-
stantia *g*, et ea, quam ad sanctum Patrem habere
teneor, devotio compulsisset; utpote qui per ipsius
invocationem et merita in pueruli ætate (sicut re-

centi memoria teneo) a mortis faucibus erutus *h*,
si præconia laudis ejus tacuero, sceleris timeo
argui, ut ingratus. Est et hæc *i* penes me causa
præcipua hunc assumendi laborem; ut ego, qui
vitam corporis et animæ a Deo mihi conservatam
recognosco per ipsum, et virtutem ejus in meipso
expertus agnovi, vitæ illius virtutes, actus et verba,
quasi fragmenta quædam partim neglecta, partim-
que dispersa, quamquam plene non possem, ut-
cunque colligerem, ne morientibus iis, qui cum
Famulo Dei convixerant, deperirent.

4 Ut igitur vitæ ipsius veritas, ad posteros trans-
mittenda, certius mihi constaret et clarius, adiens
locum originis, conversationis, et transitus Viri
sancti *k*, cum familiaribus ejus adhuc superviven-
tibus *l* collationem de iis habui frequentem *m* ac
diligentem, et maxime cum quibusdam, qui sancti-
tatis ejus et conscii fuerunt et sectatores præcipui,
quibus propter agnitam veritatem probatamque
virtutem fides est indubitabilis adhibenda. In de-
scriptione autem eorum, quæ per Servum suum
Deus dignanter effecit, curiosum styli ornatum
negligendum esse putavi; cum legentis devotio
plus simplici sermone, quam phalerato, proficiat.
Nec semper historiam secundum ordinem temporis
textui propter confusionem vitandam; sed potius
ordinem servare studui magis aptæ juncturæ, se-
cundum quod eodem peracto tempore diversis
materiis, vel diversis patrata temporibus eidem
materiæ congruere videbantur. Initium autem
vitæ ipsius, progressus, et consummatio quin-
decim distincta capitulis describuntur inferius ad-
nonatis *n*.

5 Agitur enim primo, de conversatione ipsius
in habitu sæculari.

Secundo, de perfecta conversione ejus ad Deum,
et de reparatione trium ecclesiarum.

Tertio, de institutione religionis, et approba-
tione Regulæ.

Quarto, de profectu Ordinis sub manu ipsius, et
confirmatione Regulæ prius approbatæ.

Quinto, de austeritate *o* vitæ, et quomodo crea-
turæ præbebant ei solatium.

Sexto, de humilitate et obedientia, et de conde-
scensionibus divinis sibi factis ad nutum.

Septimo, de amore paupertatis, et mira supple-
tionem defectuum.

Octavo, de pietatis affectu, et quomodo ratione
carentia affici videbantur ad ipsum.

Nono, de fervore caritatis, et desiderio mar-
tyrii.

Decimo, de studio et virtute orationis.

Undecimo, de intelligentia Scripturarum et Spi-
ritu prophetiæ.

Duodecimo, de efficacia prædicandi, et gratia
sanitatum.

Decimo tertio *p*, de Stigmatibus sacris.

Decimo quarto, de patientia ipsius, et transitu
mortis.

Decimo quinto, de canonizatione, et transla-
tione ipsius.

Postremo, de miraculis, post transitum ejus feli-
cem ostensis, aliqua subnectuntur *q*.

ANNOTATA.

a Id est, S. Joannis Baptistæ.

b Sarius minus recte habet altissima. Porro
hujusmodi minutias in posterum inobservatas relin-
quam.

c In codice nostro Ms., signato P. MS. 1, quem
cum editionibus Sedulii, Surii, Waddingi et Vati-
cana anni 1596 confero, pro angelico legitur Evan-
gelico.

d In editione Waddingiana deest: In Apocalypsi,
cujus cap. 7 et 2 ista legere est; ut ipse quoque Wad-
dingus ibidem in margine adscripsit.

e Verba sunt ex Ezechielis cap. 9, v. 4.

f Designat quinque sacra stigmata, de quibus infra
latius.

g Nimirum

AUCTORE
S. BONAVEN-
TURA.
h
i

et quibus usus
sit adjumentis
ac stilo,
k
l m

n
ac denique
Vitæ capita
suo capitum
titulos recen-
set.

o

F

p

q

AUCTORE
S. BONAVEN-
TURA.

g *Nimirum Comitia generalia anno 1260 Narbonæ habita id postularunt ab eo, dum generale Ordinis Ministerium gererat. Adi Commentarium prævium num. 25 et sequenti.*

h *Sunt, qui velint, S. Bonaventuram a S. Francisco inter vivos degente id beneficium obtinuisse; verum lege Commentarium de eodem sancto doctore, § 3, in Opere nostro ad diem 14 Julii, ubi illud ab eodem S. Francisco in cælis jam triumphante colatum fuisse, multo verisimilius assertitur.*

i *In editionibus Vaticana et Waddingiana, et in codice nostro Ms. legitur: Et hæc etc., omisso verbo est, et quidem, ut apparet, rectius. Sedulio consonat Surius.*

k *Is locus est civitas Assisiensis, in qua S. Franciscus natus, educatus, ad meliora conversus, conversatus ac mortuus est.*

l *Elapsi a S. Francisci obitu tunc erant anni circiter 54, ut facile superesse potuerint multi, qui cum illo vivebant familiariter.*

m *Vox frequentem etiam legitur in codice nostro Ms., sed abest ab editionibus Vaticana, Suriana et Waddingiana.*

n *Waddingus: Quindecim distincta capitulis describentur. Sit ergo, ac mox subdit Caput 1. De conversatione ejus in habitu sæculari; omisso capitulorum catalogo. Sed Sedulio consentiunt dux alia laudatæ editiones et codex noster Ms.*

o *Legebatur hic apud Sedulium: De auctoritate, verum ex editionibus Vaticana et Suriana, et codice nostro Ms. substitui vocem austeritate, quam Sedulius ipse deinde capiti 3 præfixit et ejusdem capituli argumentum postulat.*

p *Editio Vaticana cum codice nostro Ms. habet: Tertiodécimo, et infra, quartodécimo, quindécimo.*

q *Ego Vitam cum eadem capitulum partitione, capitulumque titulis recudam. Apud solum Sedulium subditur hic Bulla Canonizationis Gregorii PP. IX: verum hic titulus Bonaventuræ non est, sed a Sedulio additus.*

CAPUT I.

De conversatione S. Francisci in habitu sæculari.

Sanctus Assisii natus et vane educatus in mercatura,

Vir erat in civitate Assisii, Franciscus nomine, cujus memoria in benedictione est, pro eo, quod Deus ipsum in benedictionibus dulcedinis benigne præveniens, et de præsentis vitæ periculis clementer eripuit, et celestis gratiæ donis affluenter implevit. Etenim cum inter vanos fuerit hominum filios juvenili ætate nutritus in vanis, et post aliqualem litterarum notitiam a lucrativis mercatorum deputatus negotiis, superno tamen sibi assistente præsidio, nec inter lascivos juvenes, quamvis effusus ad gaudia, post carnis petulantiam abiit; nec inter cupidos mercatores, quanquam intentus ad lucra*, speravit in pecunia et thesauris. Inerat namque juvenis Francisci præcordiis divinitus indita quædam ad pauperes miseratio liberalis, quæ secum ab infantia crescens, tanta cor ipsius benignitate repleverat, ut jam Evangelii non surdus auditor omni proponeret se petenti tribuere b, maxime si divinum allegaret amorem.

a
* al lucrum
b
bonæ indolis indicia, maxime misericordiam in pauperes specimina dedit.
* Sur. solis

7 Cum autem semel* negotiationis intentus tumultibus, pauperem quandam pro amore Dei petentem eleemosynam, præter morem solum, vacuum repulisset, statim ad cor reversus, cucurrit post ipsum; et eleemosyna clementer impensa, promisit Domino Deo, quod nunquam ex tunc, dum adesset possibilitas, petentibus pro amore Domini se negaret; quod usque ad mortem indefessa pietate observans, copiosa in Deum dilectionis et gratiæ incrementa promeruit. Aiebat enim post, cum jam perfecte Christum induerat, quod etiam existens in habitu sæculari vocem divini expressivam amoris audire vix unquam sine cordis immutatione valebat. Porro mansuetudinis lenitas cum

elegantia morum, patientia et tractabilitas supra humanum modum, munificentia largitas ultra suppetentiam facultatum, quibus bonæ indolis Adolescens certis florere conspiciebatur indicis, quædam videbantur esse præludia, quod copiosior super eum foret in posterum divini benedictionis abundantia diffundenda.

8 Quidam sane vir de Assisio valde simplex (ut creditur, eruditus a Deo) cum aliquando per civitatem eunti obviam Francisco c, deponerat pallium, sternerat ipsius pedibus vestimentum; asserens, omni fore Franciscom reverentia dignum: utpote qui esset in proximo magna facturus et ob hoc ab universitate fidelium magnifice honorandus d. Ignorabat autem adhuc Franciscus circa se consilium Dei, pro eo, quod tam jussione patris ad exteriora distractus, quam corruptione naturalis originis ad inferiora depressus, nondum didicerat contemplari celestia, nec assueverat degustare divina. Et quia Spirituali auditui dat intellectum inflicta vexatio, facta est super eum manus Domini, et immutato dextera Excelsi; diutinis languoribus ipsius corpus affligens, ut coaptaret animum ad Sancti Spiritus unctionem. Cumque resumtis corporis viribus, sibi vestimenta decentia more solito præparasset, obvium habuit militem quandam generosum quidem, sed pauperem, et male vestitum, cujus pauperiem pio miseratus affectu, illum protinus, se exuto, vestivit: ut simul in uno gemitu impleret pietatis officium, quo et nobilis militis verecundiam tegeret, et pauperis hominis penuriam relevaret.

Quidam si bene vaticinatur: ægrotat, vestes suas donat nobili egeno:
c
d

9 Nocte vero sequenti, cum se sopori dedisset, palatium speciosum et magnum, cum militaribus armis, crucis Christi signaculo insignitis e, clementia sibi divina monstravit, ut misericordiam pro summi Regis amore pauperi exhibitam militi præstenderet, incomparabili compensandam essent mercede. Unde et cum quæreret, cujus essent illa omnia, sua fore, militumque suorum, superna fuit assertione responsum. Evigilans itaque mane, cum nondum haberet exercitatum animum ad divina perscrutanda mysteria, nesciretque per visibilibus species transire ad contuendam invisibilium veritatem; magnæ fore prosperitatis indicium aestimabat insolitam visionem. Disposuit itaque, diviniæ adhuc dispositionis ignarus, in Apuliam ad quandam liberalem comitem se conferre, in ipsius sperans / obsequio decus adipisci militiæ, ut ostensa sibi visio prætendebat.

divinum somnium male interpretatus, pergit militiam in Apuliam,
e

10 Cumque paulo post iter aggressus, ivisset usque ad proximam civitatem g, audivit in nocte Dominum familiari sibi allocutione dicentem: Francisce, quis potest melius facere tibi, Dominus an servus? dives an pauper h? Cui cum Franciscus respondisset, quod tam Dominus quam dives facere melius potest; intulit statim: Cur ergo relinquis pro servo Dominum, et pro paupere homine divitem Deum? Et Franciscus: Quid me vis, Domine, facere? Et Dominus ad eum: Revertere in terram tuam; quia visio, quam vidisti, spiritualem præfiguratur effectum, non humana, sed divina in te dispositione complendum i. Mane itaque facto, cum festinatione revertitur Assisium k securus et gaudens; et jam exemplar obedientiæ factus, expectabat Domini voluntatem. Ex tunc, a publicæ negotiationis tumultu se subtrahens, supernam devotè precabatur clementiam, ut, quid sibi foret agendum, ostendere dignaretur. Cum autem ex frequenti* orationis usu flamma desiderii celestis in eo vehementer succresceret; et jam pro amore supernæ patriæ, terrena omnia despiceret quasi nihil; thesaurum sentiebat se reperisse absconditum, ac velut prudens negotiator margaritam inventam excogitabat venditis omnibus comparare.

sed noctu divinitus montus, redit Assisium, omnino alter factus.
f
g
h
F
i
k

* Wadd. frequentis

11 Adhuc tamen, qualiter id ageret, ignorabat; nisi quia ipsius suggereretur spiritui, quod spiritualis mercatio a mundi contemptu sumat initium, Christique militia sit a sui ipsius victoria inchoanda. Quadam

Sui victor osculatur leprosum, qui mox evanescit ex oculis,